Din nou despre indexarea creantelor

Revista "Curierul Judiciar", Nr. 2/2004, pag. 88

Autori : Man Adrian, Varo Narcisa

Desi despre indexarea creantelor s-a scris mult in ultima vreme si exista un anume consens cu privire la faptul ca aceasta reprezinta o necesitate juridica, mai sunt aspecte care necesita a fi comentate printr-o intreita abordare, si anume cu referire la jurisdictia constitutionala, cea judiciara si apoi jurisdictionala (arbitrala).
Indexarea creantelor s-a pus cu acuitate, indeosebi dupa 1989, cand economia romaneasca a abandonat - timid si ezitant - economia centralizata. Este evident ca trecerea la economia de piata liberalizata este mai greu de realizat decat invers, sub aspectul crearii unor mecanisme economice si juridice, care sa permita tranzitia, in conditiile unor costuri sociale suportabile.
(....)
Adoptarea economiei de piata a produs, ca un prim efect, o explozie devastatoare a preturilor, deregland echilibrul prestatiilor partilor, indeosebi in materia contractelor sinalagmatice.
(...)
Pornind de la semnalele date de practica judiciara si literatura juridica, legiuitorul a stabilit norme juridice care consacra expres principiul actualizarii creantelor ca un antidot esential la fenomenul erodarii acestora.
Ne referim la dispozitiile art. 1 din O.G. nr. 5/2001 privind procedura somatiei de plata, si art. 371^2 alin. 2 si 3 C. proc. civ. Acestea au format obiectul mai multor decizii ale Curtii Constitutionale, dar indexarea creantelor, ca o cerinta obiectiva si inevitabila in procesul derularii raporturilor juridice - inclusiv a celor de drept public -, apare si in alte hotarari ale acestei instante.

1. *Indexarea creantelor este un imperativ deopotriva valabil atat in dreptul public (Decizia Curtii Constitutionale nr. 53/1994), cat si in dreptul privat. Aceasta poate sa fie legala, contractuala sau juridica, ultima modalitate fiind subsidiara, aplicandu-se cand nu sunt incidente reglementari normative sau conventionale.*
2. *Modalitatile de indexare pot fi diverse: diferenta dintre pretul contractual al marfii livrate si pretul acesteia la data exigibilitatii creantei, criteriu ce ni se pare mai riguros, indexarea cumulativa si indexarea generala, practica judiciara si jurisdictionala romaneasca orientandu-se prioritar spre aceasta ultima modalitate, adica indicele sau rata inflatiei.*
3. *Din punct de vedere al reglementarilor de drept pozitiv, in practica judiciara, actualizarea se intemeiaza pe dispozitiile art. 1073, 1082 si 1084 C. civ., aplicabile si in raporturile comerciale, in baza art. 1 C. com.; s-au invocat si prevederile art. 970 si 981, privitoare la interpretarea contractelor; pentru raspunderea delictuala, actualizarea se poate justifica prin prevederile art. 998 C. civ.*
4. *Actualizarea creantelor, inclusiv a penalitatilor, dobanzilor si majorarilor este in concordanta cu prevederile art. 44 din Constitutie, ce garanteaza dreptul de proprietate (Decizia Curtii Constitutionale nr. 70/2001).*
5. *Repararea integrala a prejudiciului este si expresia egalitatii partilor in proces si raspunde exigentelor unei proceduri echitabile, conform art. 21 alin. 3 din Legea fundamentala. In ultima instanta, asa cum se consemna intr-o sentinta arbitrala remarcabil motivata, <<realizarea dreptatii trebuie sa domine orice mecanism juridic>>.*